

RIIHIMÄEN vanha lasitehdas Riihimäen Lasi 1930-luvulla. Kuvassa niin sanottu Alatehdas.

SUOMEN LASIMUSEO

PEKKA AHO

LASIN puhaltaminen on Kaappo Lähdesmäen mukaan tekniikkalaji. Kuvassa

on Helmi Remeksen suunnittelemat ja Lähdesmäen puhaltamat Joen jäällä -maljakot.

Uhanalainen taito elpyy nuorten voimalla

● Käsityönä tehtävä lasi oli lähes häviämässä Suomesta.

Niina Niemelä

● Kun lasinpuhaltaja Kaappo Lähdesmäki pitelee käsissään jonkun muun valmistamaa lasiesinettä, hän usein tutkii hetken tekniikkaa, miten se on tehty. Lasinpuhaltaja tuntee olevansa onnekas, sillä hän ehti alalle aikana, jolloin töitä oli tarjolla. Nyt ammattikunta on suorastaan uhanalainen. Suomessa on enää pieniä yrityksiä, joissa lasia valmistetaan käsityönä eli puhaltamalla, vaikka perinne on vanha.

Taitoa yritetään elvyttää, mutta tehtaisissa käsityönä valmistettu lasi on häviämässä, ja teollinen lasin valmistus on nykyisin litalan lasi-

tehtaan varassa.

Ongelma on Suomen Lasimuseon amanuenssin Uta Laurénin mukaan eurooppalainen.

– Sen vuoksi Pohjoismaat ovat aloittaneet *Handmade*-projektin, jossa esitellään lasia ja lasinpuhaltajia, jotka viitoittavat tietä tulevaisuuteen, hän sanoo.

Se tarkoittaa, että lasinpuhaltajat käyttävät taitoaan uusilla tavoilla. Hyvä esimerkki on lasimuotoilija Helmi Remeksen ja Kaappo Lähdesmäen yhteistyö. Remes muun muassa suunnitteli muotit, joihin Lähdesmäki puhalsi sulaa lasimassaa. Näin syntyivät Joen jäällä -maljakot, jotka olivat mukana taidemuseo Korundin Lasitehtaan varassa.

näyttelyssä Rovaniemellä. Maljakot olivat Remeksen mukaan yhden näyttelyn teknisesti vaativimmista töistä.

Uuden oppimista jopa päivittäin

Kokeilut ja uuden ideointi ovat Lähdesmäen mukaan lasinpuhaltajan ammatin parhaista puolista. Yksittäinen työvaihe voi olla mielenkiintoisempi ja palkitsevampi kuin loppupallo.

– Ja tällä alalla on hyötyä toisilta puhaltajilta oppimisesta, Lähdesmäki kertoo.

Hän päätyi yrittäjäksi, kun hän ja muutamat muu alan toimijat osti-

vat studion kuusamolaislähtöiseltä lasimestarilta Jaakko Liikasetta Riihimäellä. Sitä ennen Lähdesmäki ehti työskennellä useammalla lasitehtaalla Suomessa, myös Rovaniemellä sijainneella napapiirin lasitehtaalla.

– Lasitehtailla työskentely antoi suoraan koulusta tulleelle nuorelle hyvän ammattitaidon ja opin rutiinit, Lähdesmäki muistelee.

Nyt hän on toiminut yhdeksän vuotta yrittäjänä.

Lasi tottelee puhaltajaa, mutta taidot karttuvat edelleen joka päivä.

– Liekö sitä koskaan kokee olevansa täysinoppinut, Lähdesmäki vitsailee.

Salaiset reseptit

Lasin puhaltaminen alkaa sulatusta hiekasta. Sen on oltava koostumukseltaan mahdollisimman hienoa ja puhdasta, jotta lasista tulee kirkas.

Lähdesmäki käyttää studiollaan kvartsihiekkää, jossa on vaihteleva määrä kidesoodaa. Soodapitoisuudella vaikutetaan lasin juoksevuteen. Juoksevampi lasimassa sopii paremmin puhallettavaksi.

Värin Lähdesmäen työt saavat lasipuikoista, jotka hän sekoittaa kirkkaaseen perusmassaan. Väripuikot tilataan Saksasta.

Saksassa värimestareiden tietämys siitä, mitä ainesosia täytyy se-

koittaa hiekkaan ja kuinka paljon, periytyy sukupolvelta toiselle yhä tänä päivänä.

– Värimestari saattaa hallita jopa 500 sävyä. Tieto resepteistä on aina perheiden salaisuus, Uta Laurén kertoo.

Oppinut värimestari ottaa puhalluspilliin pienen pienen palan sulaa lasia. Hän näkee hehkuvasta palasta, onko sävy kohdallaan. Työ on tarkkaa.

– Aineksia voi lisätä massaan 3–4 kertaa. Sen jälkeen massaa ei voi sellaisenaan käyttää, sanoo Laurén.

Saksa on harvoja maita, joissa lasinpuhaltajat vielä suupuhaltavat ikkunalaseja. Niitä voidaan käyt-

tää muun muassa vanhojen kirkkojen kunnostustöissä.

Elävää perinnettä

Toivoa käsityönä tehtävän lasin säilymisestä tuovat nuoret. Lasiesineiden suosion nousu näkyy vuosien jälkeen taas kotien sisustuksissa.

– Sisustusarkkitehdit ovat löytäneet yhteistyökumppanikseen lasinpuhaltajat, Laurén kertoo.

Lasin puhaltus on mukana Suomen elävän perinnön listassa. Seuraavaksi lasin puhaltaminen ja hionta halutaan saada Unesco:n aineettoman kulttuuriperinnön sopimukseen.